

Du fikk ingen kiste, du fikk ingen krans —
ei klokke ei salmesang
Men skumhvite bølger, de går uten stans
over leiet på brune tang.
Vi kan ei som andre få pyntet din grav
med blomster og støtte bland.
Vi ser kun det mørke rullende hav —
og stedet omtrent der du sank.

Kom hjem — kom hjem — kom hjem
Vår fader, vår broder Kom hjem.

*Fyrvokterfamilien
på Flatholmen
fotografert i 1896,
to år etter ulykken
og redningsbragden:
(Fra venstre)
Bertine, Ester,
Lauritz,
Inger (moren),
Ansgar, Johannes
(står bak Ansgar),
Ignatius og Ingebret.*

Flatholmen fyr, to kilometer sjøvei ut av Tananger, ble opprettet i 1862.

Sangen om Flatholmen

Av Rigmor Lindøe og
Egil Eriksson (foto)

Råkald januar dag på Flatholmen. Meteorologen har varslet bris. Lette snøfnugg i luften jager gjennom luften. Karsten Hellestø frykter at vinden kan komme opp i kulings styrke utpå dagen. — Nordvesten er verst her ute, sier han. — Den tunge sjøen den skaper kan bli et problem, legger han til, og sveiver langsomt i gang sin fire hestekrefters Marnar innenbordsmotor.

I den 40 år gamle snekken bærer det ut mot holmen, to kilometers sjøvei ut av havnen i Tananger.

Flatholmen har fått et navn som kler den. Gulbrune grastuster er det eneste som bryter fargemønsteret i et gråtungt steinlandskap der ute i havet.

Det lyser svakt i kjøkkenet.

Men ingen bor på Flatholmen nå. For hundre år siden, den 24. januar 1994, satt de to fyrvokterdøtrene, Ester og Bertine, ved kjøkkenbordet og stirret utover det samme havet. Sjøen gikk tung utenfor, og de to jentene ventet faren, fyrvokter Ingebrigt Olsen, og de to brødrene hjem fra handleturen på fastlandet.

Akkurat i det en snøbygge feier inn fra havet og pisker hagl mot ruten, ser de faren og to brødre forsvinne i bølgene. De har kantret på vei inn fra sin handletur på fastlandet.

Hellestø tar et trygt grep om Horet. Han skuer mot himmelen som trekker opp grå uværskyer i

horisonten. Selv har han måttet ta den samme turen utallige ganger, i storm og stille, sommer såvel som vinter.

Han kjenner leia, vet om alle lune-fulle skjær.

Likevel. Dramatikken har ikke ute-blitt.

Hellestø husker ennå øyeblikket da han oppdaget en mine i sjøen like utenfor fyrtårnet. Det var under krigen, og faren, som da var fyrvokter på Flatholmen, sørget for å få evakuert kone og barn fra holmen før det smalt.

Smellet uteble. Naturen viste seg fra en mild side og sørget for at sjøen skylte minen til havs. Flatholmen fyr besto.

Hellestø overtok ansvaret for fyrlykten på Flatholmen for 46 år siden. Han har aldri opplevd alvorlige ulykker.

— Men jeg har hjulpet en del som har kommet i havsnød. Som regel har det vært selvforskyldte uhell, sier han.

En annen historie enn den mange av etterkrigstidens generasjoner har lest om i Nordahl Rolfsens lesebok for folkeskolen om de to heltmodige søstre på Flatholmen.

Bertine og Ester, som måtte se faren og den ene broren drukne, har fått sin egen sang og er forlengst blitt en del av Norgeshistorien. Takket være sitt eget mot og sin raske reaksjon greide de å berge den andre broren fra å gå i døden.

De to søstrene var 12 og 15 år gamle og fikk et brutalt møte med havet som i alle år hadde vært deres nærmeste nabo.

Det uler svakt i sjøhusveggen på Flatholmen. To store stokker som er reist opp mot naustdøren vitner om kreftene som herjer her ute. En solid rullestein, som ligger på holmens vestsida, er brakt dit av naturen selv, fra en grunne i nærheten. — Jo, det har mange ganger vært friskt her ute, medgir Hellestø.

Men det var på Svingøy fyr, en utpost i forhold til Flatholmen, at

den unge elektriker fra Sola i 1945 startet både sin yrkeskarriere og sitt ekteskap. Begge holdt, i livets prøve.

Den siste vaktjournalen på Flatholmen fyr skrev Hellestø 17. august 1984. I den står de enkle, nakne fakta som avslutter en over 100 år gammel historie: «Lettskyet, låber bris, stasjon avfolket, slukket og automatisert.»

Flatholmen fyrstasjon, som ble opprettet i 1862, var en gang for alle over-

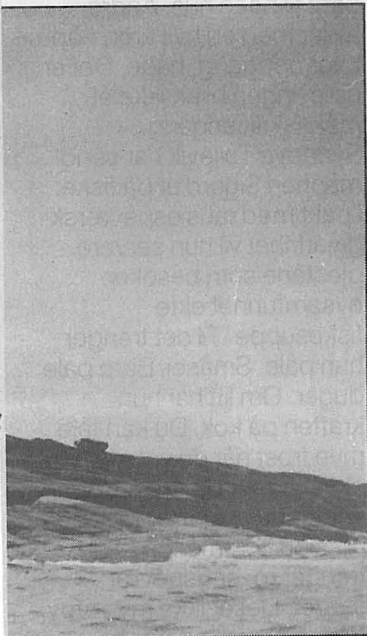
latt til automatikken. Fyrvokteren selv ble pensjonert, fem år før tiden.

Men han fikk beholde nøklene og en del av tilsynet.

— Der er alltid noe å gjøre på et fyr, sier Hellestø. Han kan ikke huske en eneste dag han har kjedet seg.

— Vi hadde en annen døgnrytme der ute. Seks timer på, seks timer av. Annenhver natt ble avbrutt av en slik vakt. Men det jeg forsømte kunne jeg ta igjen i middagshvilen.

Aftenbladet
hadde etter den
tids målestokk
et stort oppslag
om ulykken
utenfor
Flatholmen
26. januar 1894.

Karsten Hellestø har vokst opp på Flatholmen, der faren var fyrvokter. Selv hadde han ansvaret for den samme fyrlykten fra 1948 til 1984. Men fortsatt tar han ukentlige turer ut for å sjekke at alt er som det skal.

— Familievennlig?

— Nåja. Ikke da jeg hadde ni uker på, og tre uker i land. Familien min har aldri bodd her ute, ser du. Men det var jo korte avstander, så egentlig var det ingen ting å beklage seg over.

Hellestø kunne ikke tenke seg et annet liv enn fyrvokterens. Men han er glad for at de to sønnene valgte andre veier.

— Man blir jo ikke dummere enn andre av å bo ute i havgapet. Vi var seks barn som hadde læreren boende i vårt eget hus. Jeg var veldig spent på om jeg kom til å dumme meg ut da jeg skulle begynne på framhaldsskolen på fastlandet.

Men jeg hadde ingen ting å frykte. Faktisk var jeg like godt forberedt på undervisningen som de andre, humrer Hellestø.

Idet fjerne høres fresende slag mot bølgene. Sønnen Kolbjørn er på vei i sin hurtiggående plastbåt for å gi faren en viktig beskjed. Fra fastlandet tar det ham fem minutter.

Hellestø har ofte ventet på beskjeder fra fastlandet. Noen tristere enn andre. Den tristeste fikk han og familien da budskapet kom at søstren og moren begge var døde, et snaut døgn etter at de hadde tatt båten inn til Tananger og bussen videre til sykehuset i Stavanger.

Ingen luftambulans sto den gang klar til å hente et par døende kvinner på Flatholmen.

Men sånn er livet, der som andre steder. Gleden og sorgen vandrer til hope.

Flatholmens tristeste minne markeres i dag med stort arrangement ved statuen som er reist av de heltemodige jentene. I kveld holdes det fest, til ære for de to tapre kvinnene som berget livet til sin bror der ute i havgapet.

Og hedersgjesten heter selvfølgelig Karsten Hellestø.

Paa Tanangerfjorden.

To omkomne.

Far og søn.

Et hjert-gribende budskab var det i sandhed, hvad vi forielig meddelte igaar — at søroogter paa Flatholmen, i nærheden af Tananger, Zugbret Olsen, omkring Onsdag aften tilfældigvis en af sine sønner ved fiskefæring.

Søn og to sønner havde ført konen ind til Tananger, hvorfra hun med den ældste søn skulde til byen i nogen ørinder. De andre faldt fejl til for at tage over til færen igjen. Komme ud paa fjæren saar de en roaste, som lafter baaden over med en gang. Den ene af gutterne fik ved fa'rens hjælp fat paa aarene, holdt sig oppe paa dem og streg, hvad han naabte. Fa'ren, som var godt fombd, funde ha reddet sig ved svømming; men da han skulde holde den anden gut oppe, blev bredden for tung, og han gik under, ueløst som baaden kom til fra land.

Det var fra baad fra hjemmet. To fænapiger, som var hjemme tilfældigvis den mindste gutten, havde seet ulykken, løbet til stranden, sat baaden ud og itede til pløben. Da fæst som sagt fa'ren og den lille, medens de med megen møie fik hallet bro'ren paa aarene op i baaden, og da var han som død. Skyndte sig til lands, arbejdede længe med gutten og fik lov i ham, tændte saa fyren og vakte den — kun 8 og 18 aar gamle. Den mindste var 4. Den yngste af pigerne har faat en knæ i tiden af arbeidet, og den ældste var omkrent hudløs paa sine hænder. Men det er saa godt gjort af de fæst, at det maaste er uden fidesnitte. Fæst holder de paa at fæst efter de bortkomne.

Aa, den arme hustru og moderen med den store flæsten omkring sig! — fæst et faadant budskab til byen! Saa-dan fæstle-som ingen mæst, fæstlig, naar den fæstelsen kommer alaa, som gjerne mæstler sig ved faadant fæstligheder: Gænde nu iffe du rejst til byen den døgen, funde dette været undgaaet! Da vil hjertet